

קיט "עזרה ראשונה"

לאזכרה ערכים

מפקדים וסגלי חינוך יקרים,

השירות בצה"ל מורכב ממפגש בין אנשים ומזמן אתגרים ומורכבויות. יחידות צה"ל מאופיינות בעולם מקצועי ומבצעי שונה – כל יחידה בהתאם לאופייה ולייעודה. מורכבות המשימה הצבאית ביחידות צה"ל השונות ושגרת העשייה ביומיום מזמנים בתוכם דילמות ערכיות וקיים פוטנציאל להתרחשות של אירועים ערכיים (חיוביים ושלייליים כאחד).

על המפקדים מוטלת החובה להגיב לתת מענה פיקודי וערכי סביב התרחשות אירועים ערכיים. קיט זה נועד להקנות בסיס ראשוני לשיח פיקודי סביב אירועים ערכיים.

אירועים בקיט

- אירועים חיוביים: אירועים בהם בלטו- ערך הרעות, דבקות במשימה וחתירה לניצחון, מקצועיות,
- אירועים שלייליים: סמים ולאכזריות, פגיעה בטוהר הנשק, יחסי מפקד- פקוד, אירוע ערכי במרחב הרשתי, יחס לא הולם כלפי עצור, ביזה, אירועי ותיקות-צעירות, אלימות.

לטופס דיווח דיגיטלי על אירוע ערכי

עקרונות לניהול שיח

- לניהול שיח פיקודי חשיבות עצומה ביחס לחזרה על אירוע ערכי ועל בסיס נורמות במסגרת.
- על המפקד מוטלת האחריות להיות זה המוביל את השיח. השיח יתקיים כך או כך, בידי המפקד הכוח לעצב ולדייק את המסרים.
- שיח מפקד הינו כלי פיקודי בידי המפקד להעברת מסרים פיקודיים והדגשת ההתנהגות הראויה והנדרשת במסגרת.
- על השיח פיקודי להוות מרחב בטוח לשיח לצד הבהרת המסרים הפיקודיים.

אירועים ערכיים

- **אירוע ערכי חריג** - אירוע החורג מנורמות הנגזרות מערכי צה"ל, כפי שמופיעים במסמך "רוח צה"ל". האירוע מתרחש ביחידה בכל משימה שהיא – בשגרה, בבט"ש ובחירום, בין אם במסגרת צבאית פורמאלית ובין אם בפעילות מחוץ ליחידה המעורבים בה גורמי חוץ.
- **אירוע ערכי חיוני** - אירוע המהווה מודל להתנהגות ערכית ראויה. אירוע בו עמד חייל בפני דילמה קשה והצליח להכריע ולבחור בדרך פעולה המבטאת את רוח צה"ל וערכיו ובכך הביא לשינוי המצב ולהצלחה.

דגשים לשיח פיקודי

איכא ב' ארץ ה- "רע"ב" בל"א אכילא

פתיחה

- הצגת עיקרי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- הרעות כבסיס לניצחון ועמידה במשימה: הרעות היא הדבק המאפשר למסגרת צבאית לתפקד מול כל משימה ואתגר.
- מסירות: ערך הרעות דורש מאיתנו לפעול למען האחר גם כשזה דורש מאמץ אישי או סיכון. חייל שבחר לעזור לחברו ולתת ביטוי במיוחד לערך זה נוכח אתגרים ודילמות ערכיות מהווה דוגמה ומופת.
- דוגמה אישית: החייל שפעל מתוך רעות מהווה דוגמה ראויה לכל משרתי היחידה. עלינו לשאוף שדפוס התנהגות כזה יהפוך לנורמה המצופה מכל חייל ומפקד ביחידה.
- חוסן יחידתי: גילויי רעות מחזקים את החוסן הערכי והלכידות של המסגרת.

דגשים לשיח פיקודי

אילן ב' ארץ "צבאות במשימה אחת" אילן ח' ב' אילן א' חיל

פתיחה

- הצגת עקרי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- **המקצועיות כחובה מוסרית:** מקצועיות היא הבסיס לביטחון העצמי של החייל והיחידה. המקצועיות והידע שהופגנו באירוע אינם רק מיומנות טכנית; הם ביטוי לאחריות של החייל כלפי המשימה וכלפי חבריו.
- **חתימה לשיפור מתמיד:** ערך המקצועיות מחייב אותנו לא להסתפק ב"יהיה בסדר", אלא לשאוף למיצוי היכולות האישיות והיחידתיות. האירוע הזה מוכיח שסטנדרט גבוה מציל חיים ומבטיח ניצחון.
- **משמעת:** המקצועיות נשענת על משמעת – ביצוע מדויק של פקודות והוראות מקצועיות. היכולת לפעול נכון ברגע האמת היא תוצאה של הקפדה על הפרטים הקטנים ביותר בשגרה.
- **אמינות:** חייל מקצועי מציג דברים כהווייתם ולומד מכל אירוע. השיתוף בסיפור ההצלחה המקצועי מחזק את תרבות הלמידה והתחקיר ביחידה.
- **דוגמה אישית:** חייל הפועל בצורה זו מהווה דגם לחיקוי.

דגשים לשיח פיקודי

איחוד באחדות – "מקצועיות" באחדות

פתיחה

- הצגת עקרי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- המקצועיות כחובה מוסרית: הדיוק שהופגן באירוע אינו רק עניין טכני; הוא ביטוי לאחריות של החייל כלפי המשימה וכלפי חיי חבריו.
- חתימה לשיפור מתמיד: ערך המקצועיות מחייב אותנו לא להסתפק ב"יהיה בסדר", אלא לשאוף למיצוי היכולות ולשיפור מתמיד של ההישגים האישיים והיחידתיים.
- משמעת ודיוק: מקצועיות נשענת על משמעת – ביצוע מדויק ושלם של הפקודות וההוראות המקצועיות. היכולת לפעול נכון ברגע האמת היא תוצאה של הקפדה על הפרטים הקטנים ביותר בשגרה.
- דוגמה אישית: חייל המפגין מקצועיות יוצאת דופן מהווה דגם לחיקוי עבור שאר היחידה.

דגשים לשיח פיקודי

אירוע סמים ואלימות

פתיחה

- הצגת עקרי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- משמעת: השימוש בסמים ואלכוהול מהווה הפרה של פקודות הצבא והנורמות הנדרשות.
- מקצועיות ואחריות: חייל הנמצא תחת השפעת חומרים בהכרח לא כשיר לביצוע משימתו בתורה מיטבית ומסכן את עצמו ואת סביבתו. עלינו לגלות מעורבות ולדווח על אירועים חריגים במסגרת.
- דוגמה אישית: כל חייל ומפקד נדרש להוות דוגמה ראויה. התנהגות החורגת מנורמות צה"ל פוגעת באמון ואינה עולה בקנה אחד עם ערכי צה"ל.

דגשים לשיח פיקודי

אירוע ב' נפאע "ס/הר הפק"

פתיחה

- הצגת עיקרי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- **טוהר הנשק:** ערך טוהר הנשק מחייב אותנו להשתמש בכוחנו ובנשקנו אך ורק לביצוע המשימה, תוך שמירה על נהלים ופקודות. הכוח הניתן לנו מתוקף התפקיד הוא כלי לביצוע משימות בלבד.
- **כבוד האדם:** שימוש לרעה בכוח הניתן לנו מתוקף תפקידנו כנגד אדם אחר מהווה פגיעה חמורה בערך כבוד האדם.
- **מקצועיות:** ניצול לרעה של כוח מעיד על חוסר מקצועיות ועל עומד בקנה אחד עם המצפן הערכי של צה"ל.
- **אמינות:** תרבות של יושרה מחייבת אותנו להציג דברים כהווייתם ולדווח על כל חריגה מהנורמות. ראיית ניצול כוח לרעה ושתיקה לגביו הופכת את השותפים לדיווח לחלק מהפגיעה בערכי המסגרת.

דגשים לשיח פיקודי

אירוע מקבץ - פקאז שאילוי

פתיחה

- הצגת עקירי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- כבוד האדם:** צה"ל וחייליו מחויבים לשמור על כבוד האדם, שכן כל אדם הוא בעל ערך שאינו מותנה בתפקידו או בדרגתו. הסמכות הפיקודית הניתנת למפקד מחייבת שמירה על ערך זה והצבתו במרכז.
- דוגמה אישית:** המפקד נדרש להוות דוגמה ראויה בכל מעשיו. יחס לא ראוי לפקוד מהווה חריגה מהמצפן הערכי ומהדרך הראויה לנהוג. התנהגות זו יכולה להוביל להופעת אירועים דומים ולפגיעה באקלים היחידתי.
- אחריות:** המפקד נושא באחריות כוללת לרווחת פקודיו ולביטחונם. פגיעה במערכת היחסים הזו היא פגיעה באחריות המפקד ליצור סביבה המאפשרת ביצוע משימות בצורה מקצועית.
- מקצועיות וטוהר הנשק:** מלאכת הפיקוד דורשת מיומנות רגישות, מקצועיות והפעלת שיקול דעת. ניצול סמכות לרעה או התנהגות בלתי הולמת כלפי פקוד אינם עולים בקנה אחד עם המצפן הערכי.

דגשים לשיח פיקודי

אירוע ערכי שלילי שהתקיים במרחב הצימילי

פתיחה

- הצגת עקירי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- **דוגמה אישית:** התנהגות לא הולמת ברשתות החברתיות אינה עולה בקנה אחד עם ערכי צה"ל. חיילי צה"ל נדרשים לשמור על ערכי צה"ל גם במרחב הרשתי. התנהגות לא הולמת יכולה לפגוע באמון הציבור ובאופן בו נתפס צה"ל בחברה הישראלית.
- **אחריות:** לרשתות החברתיות כוח גדול מאוד בהעברת מסרים ועיצוב תודעה. אנו מחויבים לפעול בצורה אחראית בכל עת, גם במרחב הדיגיטלי.

דגשים לשיח פיקודי

יחס לאז האלם כלפי עצור

פתיחה

- הצגת עקירי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- **טוהר הנשק:** חייל מחויב להשתמש בכוחו רק במידה הנדרשת לביצוע המשימה. עצור שנמצא תחת שליטתנו אינו מהווה עוד איום מבצעי; כל פגיעה בו היא חריגה מטוהר הנשק וממוסר הלחימה של צה"ל.
- **כבוד האדם:** צה"ל וחייליו מחויבים לשמור על כבוד האדם, גם של אויב או עצור. השפלה, צילום מבזה או אלימות כלפי מי שאינו יכול להגן על עצמו היא פגיעה בערך היסוד של כבוד האדם.
- **מקצועיות:** לוחם מקצועי הוא לוחם ששומר על קור רוח ומשמעת עצמית גם בסיטואציות של מתח וחיכוך גבוה.
- **דוגמה אישית:** התנהגות פסולה כלפי עצור עלולה לפגוע בתדמית צה"ל ובלגיטימציה של המשימה.

דגשים לשיח פיקודי

אירוע ביצה

פתיחה

- הצגת עקירי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- **טוהר הנשק:** חייל ישתמש בנשקו ובכוחו לביצוע המשימה בלבד. ביזה היא שימוש בכוח שלא למטרת הלחימה, המנוגד לדמותו המוסרית של צה"ל.
- **מקצועיות ומשמעת:** אירועי ביזה מנוגד לפקודות ולנהלים ומעיד על חוסר משמעת ופוגעים בדריכות המבצעית.
- **אמינות ולכידות היחידה:** ביזה עלולה להוביל לתרבות של שקר והסתרה בתוך הצוות. ערך האמינות הוא הבסיס לאמון בין לוחמים; ברגע שמתפתחת תרבות של "גניבה", האמון ההדדי והלכידות נשחקים.
- **אחריות וייצוגיות:** צה"ל פועל מכוח אמון החברה הישראלית. אירוע ביזה הוא "נשק תודעתי" בידי האויב המשמש לערעור הלגיטימציה של ישראל בעולם. כל לוחם נושא באחריות לשמור על הרף המוסרי הגבוה המצופה מאיתנו.

דגשים לשיח פיקודי

ויתקאות = צלילות

פתיחה

- הצגת עקרי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- כבוד האדם: אירוע ותיקות צעירות מהווה פגיעה עמוקה בערך יסוד כבוד האדם.
- רעות: משחקי פז"ם יוצרים ניכור ופערים בין חיילים ופוגעים באקלים היחידתי.
- דוגמה אישית: המפקדים והחיילים הוותיקים צריכים להוות מודל לחיקוי עבור הצעירים.
- התנהגות פוגענית בשם ה'פז"ם' אינה עולה בקנה אחד עם המצפן המוסרי של צה"ל.
- אחריות: על כל חייל ומפקד מוטלת האחריות למנוע אירועי השפלה ביחידה. שתיקה אל מול "טקסי פז"ם" היא שיתוף פעולה עם מעשה פסול שפוגע בחוסן היחידתי.

דגשים לשיח פיקודי

אלימות

פתיחה

- הצגת עקירי האירוע תוך התמקדות בעובדות וממצאי תחקיר (במידה והתקיים).

דגשים לשיח פיקודי

- **כבוד האדם:** זהו ערך היסוד שנפגע בראש ובראשונה בכל אירוע אלימות. אלימות היא ביטוי לזלזול בערך האדם; בצה"ל אנו מחויבים לשמור על כבודו של כל אדם.
- **רעות:** הרעות מבוססת על אחווה ומסירות, והיא הדבק המחבר את היחידה. אלימות מפרקת את הרעות ומחליפה את הערבות ההדדית בתחושת פחד וניכור, דבר שפוגע ישירות באקלים היחידתי וביכולתנו לנצח בקרב.
- **משמעת:** אירוע אלימות הינו חריגה ברורה מפקודות ונהלים.